

Матеріали XIII Всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю
“АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ЯКОСТІ МЕДИЧНОЇ ОСВІТИ”

УДК 378:371.671

DOI

**НАЛЕЖНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ВИЩОЇ ОСВІТИ НАВЧАЛЬНОЮ
КНИГОЮ – НЕВІД’ЄМНА СКЛАДОВА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКОСТІ
ОСВІТНЬОЇ ДІЯЛЬНОСТІ**

Ю. С. П’ятницький¹, Н. О. Олексіна¹, Р. А. Стецюк¹, І. В. Мельник², Т. І. Фаріон²

¹Міністерство охорони здоров’я України,

²ДУ “Центральний методичний кабінет з вищої медичної освіти МОЗ України”

**APPROPRIATE PROVISION OF HIGHER EDUCATION WITH TEXT
BOOK - INSEPARABLE PART OF EDUCATIONAL QUALITY**

Yu. S. Pyatnytskyi¹, N. O. Oleksina¹, R. A. Stetsyuk¹, I. V. Melnyk², T. I. Farion²

¹Ministry of Health of Ukraine,

²SI “Central methodical cabinet of higher medical education Ministry of Health of Ukraine”

У статті наведено аналіз забезпеченості студентів вищих медичних та фармацевтичних навчальних закладів навчально-методичною літературою.

The article presents analysis of students’ provision of medical and pharmaceutical universities by educational and teaching literature.

Вступ. Належне забезпечення здобувачів вищої освіти сучасною навчально-методичною літературою є невід’ємною складовою забезпечення якості організації навчального процесу у вищих навчальних закладах та забезпечує виконання статті 16 розділу V Закону України “Про вищу освіту” [1].

Відповідно до Ліцензійних умов провадження освітньої діяльності закладів освіти, затверджених Постановою Кабінету Міністрів України від 30.12.2015 р. № 1187 (далі – Ліцензійні умови), забезпеченість студентів навчальними матеріалами з кожної навчальної дисципліни навчального плану включена до розділу “Технологічні вимоги щодо навчально-методичного забезпечення провадження освітньої діяльності у сфері вищої освіти” (додаток 14 до Ліцензійних умов) [2]. При цьому “...забезпеченістю навчальними матеріалами вважається наявність підручників, навчальних посібників, конспектів лекцій, хрестоматій згідно з переліком рекомендованої літератури з розрахунку: один примірник на п’ять осіб фактичного контингенту студентів та заявленого додаткового ліцензованого обсягу в разі розширення провадження освітньої діяльності...”.

Основна частина. У 2015/2016 навчальному році аналіз забезпеченості студентів навчально-

методичною літературою ще здійснювався з урахуванням Ліцензійних умов надання освітніх послуг у сфері вищої освіти, затверджених наказом Міністерства освіти і науки України від 24.12.2003 р. № 847, а саме з розрахунку: одна навчальна книга на трьох студентів, що одночасно вивчають дану дисципліну.

Дані щорічного моніторингу забезпечення студентів сучасними підручниками та посібниками, виданими державною мовою на паперових носіях протягом останніх п’яти років, який проводить Державна установа “Центральний методичний кабінет з вищої медичної освіти МОЗ України” (далі – ЦМК), свідчать, що у 2015/2016 навчальному році зберігається тенденція до збільшення показників забезпечення студентів усіх спеціальностей навчальними книгами (табл. 1).

Необхідно зазначити, що, урахувавши пункт 3 наказу МОН України від 18.04.2014 р. № 486 “Деякі питання скасування процедури надання МОН України грифів навчальній літературі для вищих навчальних закладів”, а також той факт, що останнє засідання Комісії з медицини Науково-методичної ради з питань освіти Міністерства освіти і науки України (наказ МОН України від 25.11.2011 р. № 1364), на якому б розглядалися рукописи з метою подання їх

© Ю. С. П’ятницький, Н. О. Олексіна, Р. А. Стецюк та ін.

Таблиця 1. Показники забезпечення підручниками і посібниками студентів ВНЗ МОЗ України за спеціальностями (2014 – 2015 рр.)

	“Лікувальна справа”, “Педіатрія” та “Медико- профілактична справа”		“Стоматологія”		“Медична психологія”		“Фармація”	
	підручники	посібники	підручники	посібники	підручники	посібники	підручники	посібники
2014	34	18	30	16	34	22	16	16
2015	35	17	33	13	37	22	21	15

до МОН України для отримання відповідного грифа, відбулось у січні 2015 р., під час аналізу забезпечення дисциплін навчальною літературою у 2015/2016 навчальному році (станом на 01.09.2015 р.) враховані навчально-методичні книги, які видані за дозволами вчених рад ВНЗ МОЗ України та надійшли до фондів бібліотек з вересня 2014 р.

Окрім того, коли ЦМК здійснювало рецензування підручників та відповідних матеріалів на здобуття Державної премії України в галузі науки і техніки 2016 р., відповідно до критеріїв, зазначених у Порядку висунення Міністерством освіти і науки України підручників на здобуття Державної премії в галузі науки і техніки, схваленому рішенням

колегії Міністерства освіти і науки України від 26.06.2014 р. № 4/6-19 [7], розглядалися лише ті роботи, які видані до 2014 р. і мали відповідні грифи МОН України.

Станом на 01.09.2015 р. забезпечення дисциплін навчальних планів додипломної підготовки лікарів зі спеціальностей “Лікувальна справа”, “Педіатрія” та “Медико-профілактична справа” залишається на рівні 2014 р. і становить 35 % підручниками та 17 % посібниками (табл. 2), при цьому найкращі показники забезпеченості підручниками залишаються, як і у 2014 р., у Національного медичного університету імені О. О. Богомольця та Запорізького державного медичного університету (табл. 3).

Таблиця 2. Динаміка забезпечення підручниками і посібниками студентів медичних факультетів ВНЗ МОЗ України зі спеціальностей “Лікувальна справа”, “Педіатрія” та “Медико-профілактична справа” протягом 2011 – 2015 рр. (державна мова, термін використання – 5 років)

Рік проведення обрахунків	Забезпечення підручниками (%)	Забезпечення посібниками (%)
2011	28	27
2012	37	39
2013	35	30
2014	34	18
2015	35	17

Таблиця 3. Забезпечення підручниками і посібниками студентів спеціальностей “Лікувальна справа”, “Педіатрія”, “Медико-профілактична справа” по ВНЗ МОЗ України (державна мова, термін використання – 5 років)

ВНЗ	БДМУ (*Лікув. справа)		ВНМУ		ДМА		ЗДМУ		ІФНМУ		ЛНМУ	
	2014	2015	2014	2015	2014	2015	2014	2015	2014	2015	2014	2015
Підр.	30	51	26	29	41	43	55	54	31	23	30	42
Пос.	20	40	9	2	11	8	45	36	16	7	16	15

ВНЗ	НМУ		ОНМУ		ТДМУ		УМСА		ХНМУ	
	2014	2015	2014	2015	2014	2015	2014	2015	2014	2015
Підр.	58	55	8	9	29	39	22	28	40	36
Пос.	26	27	5	7	31	35	8	7	14	8

ВНЗ	ДНМУ (без грифів)		Сер.%	
	2014	2015	2014	2015
Підр.		6	34	35
Пос.		6	18	17

Як свідчать показники, зазначені у таблиці 4, зріс відсоток забезпечення підручниками гуманітарних та соціально-економічних дисциплін та блоку

природничо-наукової підготовки, суттєво не змінились показники забезпечення підручниками і посібниками професійно-орієнтованих дисциплін.

Таблиця 4. Забезпечення підручниками та посібниками по блоках дисциплін (спеціальності “Лікувальна справа”, “Педіатрія”, “Медико-профілактична справа”)

	2011	2012	2013	2014	2015
Гуманітарні та соціально-економічні дисципліни					
Підручники, %	17	32	20	19	27
Посібники, %	23	44	30	23	14
Природничо-наукові дисципліни					
Підручники, %	33	42	29	30	35
Посібники, %	26	42	24	16	15
Професійно-орієнтовані дисципліни					
Підручники, %	34	40	39	36	36
Посібники, %	31	34	31	18	17

Найменш забезпеченими залишаються дисципліни “Історія медицини”, “Медична біологія”, “Сестринська практика”, “Біостатистика”, “Клі-

нічна фармакологія”, “Медична генетика” та інші (табл. 5).

Таблиця 5. Забезпечення підручниками і посібниками дисциплін спеціальностей “Лікувальна справа”, “Педіатрія” та “Медико-профілактична справа” (державна мова, термін використання – 5 років)

Назва дисципліни	Забезпечення (%)			
	підручники		посібники	
	2014	2015	2014	2015
Історія медицини	9	18	–	–
Медична біологія	–	–	20	17
Патоморфологія	8	4	9	17
Сестринська практика	14	4	–	1
Біостатистика	–	–	9	8
Фтизіатрія	9	49	37	33
Медична інформатика	–	8	18	19
Основи біоетики та біобезпеки	29	28	14	13
Оториноларингологія	66	30	1	–
Дерматологія, венерологія	14	24	9	9
Медичне правознавство	40	29	4	19
Клінічна фармакологія	18	–	10	11
Медична психологія	–	3	9	8
Фізична реабілітація, спортивна медицина	1	16	21	27
Медична генетика	7	–	–	–
Анестезіологія та інтенсивна терапія	51	–	23	17
Клінічна імунологія та алергологія	1	10	9	8
Основи стоматології	17	25	36	33

У 2015 р. зберігається тенденція до зростання забезпечення підручниками студентів стоматологічних факультетів. При цьому найкращі показ-

ники забезпечення підручниками зберігаються у: Запорізькому державному медичному університеті (2013 р. – 56 %; 2014 р. – 53 %; 2015 р. – 51 %),

Національному медичному університеті імені О. О. Богомольця (2013 р. – 51 %; 2014 р. – 54 %; 2015 р. – 51 %), ДВНЗ “Івано-Франківський національний медичний університет” (2013 р. – 23 %; 2014 р. – 40 %; 2015 р. – 43 %) (табл. 6). До 47 % у 2015 р. зріс відсоток забезпечення підручниками у ВДНЗ “Буковинський державний медичний університет” (2013 р. – 34 %, 2014 р. – 36 %).

Найменш забезпеченими сучасною навчальною книгою залишаються такі професійно-орієнтовані дисципліни, як: “Пропедевтика терапевтичної стоматології” (підручниками – 1 %, посібниками – 12 %), “Ортодонтія” (підручниками – 16 %, посібниками – 0 %), “Профілактика стоматологічних захворювань” (підручниками – 8 %, посібниками – 15 %) (табл. 7).

Таблиця 6. Забезпечення підручниками і посібниками студентів спеціальності “Стоматологія” по ВНЗ МОЗ України (державна мова, термін використання – 5 років)

ВНЗ	БДМУ			ВНМУ			ДМА			ЗДМУ			ІФНМУ		
	роки	2013	2014	2015	2013	2014	2015	2013	2014	2015	2013	2014	2015	2013	2014
Підр.	34	36	47	19	18	25	24	23	31	56	53	51	23	40	43
Пос.	33	36	35	8	5	1	5	6	2	43	42	32	10	11	11

ВНЗ	ЛНМУ			НМУ			ОНМУ			ТДМУ			УМСА		
	роки	2013	2014	2015	2013	2014	2015	2013	2014	2015	2013	2014	2015	2013	2014
Підр.	26	21	33	51	54	51	4	8	9	11	20	29	21	30	35
Пос.	16	11	13	25	24	24	18	3	5	10	16	15	9	7	7

ВНЗ	ХНМУ			ДНМУ (без грифів)			Сер.%		
	роки	2013	2014	2015	2013	2014	2015	2013	2014
Підр.	15	30	32			7	28	30	33
Пос.	8	9	7			9	22	16	13

Таблиця 7. Забезпечення підручниками та посібниками дисциплін спеціальності “Стоматологія” (державна мова, термін використання – 5 років)

Назва дисципліни	Забезпечення (%)			
	підручники		посібники	
	2014	2015	2014	2015
Історія медицини	2	18	–	–
Медична біологія	–	–	15	6
Пропедевтика терапевтичної стоматології	10	1	9	12
Патоморфологія	8	3	9	17
Фізична реабілітація, спортивна медицина	1	13	18	17
Профілактика стоматологічних захворювань	9	8	27	15
Ортодонтія	9	16	–	–
Дитяча терапевтична стоматологія	27	33	–	8
Дитяча хірургічна стоматологія	14	26	–	–
Дерматологія, венерологія	16	17	–	1
Медична психологія	–	3	8	8
Клінічна фармакологія	9	–	10	18
Клінічна імунологія	1	10	10	8

Забезпечення навчальною книгою студентів медико-психологічного факультету суттєво не змінилось у ВДНЗ “Буковинський державний медичний університет” (табл. 8). Зменшилось забезпечення посібниками у Вінницькому національному

медичному університеті імені М. І. Пирогова (5 % – у 2015 р. порівняно з 12 % – у 2014 р.) та підручниками у Національному медичному університеті імені О. О. Богомольця (37 % – у 2015 р. порівняно з 42 % – у 2014 р.).

Таблиця 8. Забезпечення підручниками і посібниками студентів спеціальності “Медична психологія” по ВНЗ МОЗ України (державна мова, термін використання – 5 років)

ВНЗ	БДМУ (*Лікув. справа)			ВНМУ			НМУ			Сер.%		
	2013	2014	2015	2013	2014	2015	2013	2014	2015	2013	2014	2015
Підр.	38	35	34	21	26	30	42	42	37	34	34	37
Пос.	37	32	31	12	12	5	22	22	22	22	22	22

У 2015/2016 навчальному році спостерігається літературою студентів фармацевтичних факультетів покращення забезпечення навчально-методичною літературою студентів фармацевтичних факультетів (табл. 9-12).

Таблиця 9. Забезпечення підручниками і посібниками студентів спеціальності “Фармація” по ВНЗ МОЗ України (державна мова, термін використання – 5 років)

ВНЗ	ВНМУ		НФаУ		ДМА		ЗДМУ		ІФНМУ		ЛНМУ	
	2014	2015	2014	2015	2014	2015	2014	2015	2014	2015	2014	2015
Підр.	10	16	6	14	14	21	35	26	22	34	24	27
Пос.	3	3	9	17	9	5	56	46	16	15	13	9

ВНЗ	НМУ		ОНМУ		ТДМУ		БДМУ		ДНМУ (без грифів)		Сер.%	
	2014	2015	2014	2015	2014	2015	2014	2015	2014	2015	2014	2015
Підр.	8	32	6	5	9	19	23	34		4	16	21
Пос.	11	21	2	4	20	15	23	22		3	16	15

Таблиця 10. Забезпечення підручниками і посібниками студентів спеціальності “Клінічна фармація” по ВНЗ МОЗ України (державна мова, термін використання – 5 років)

ВНЗ	ВНМУ		НФаУ		ДМА		ЛНМУ		ТДМУ		БДМУ		Сер.%	
	2014	2015	2014	2015	2014	2015	2014	2015	2014	2015	2014	2015	2014	2015
Підр.	12	17	6	12	11	19	18	22	9	19	10	32	11	20
Пос.	8	5	9	14	9	7	8	8	15	11	16	30	11	13

Таблиця 11. Забезпечення підручниками і посібниками студентів спеціальності “Технологія парфумерно-косметичних засобів” по ВНЗ МОЗ України (державна мова, термін використання – 5 років)

ВНЗ	НФаУ		ЗДМУ		НМУ		ТДМУ		Сер.%	
	2014	2015	2014	2015	2014	2015	2014	2015	2014	2015
Підр.	6	16	28	21	13	27	9	16	14	20
Пос.	4	13	45	41	17	19	16	13	21	22

Таблиця 12. Забезпечення підручниками і посібниками студентів спеціальності “Технологія фармацевтичних препаратів” по ВНЗ МОЗ України (державна мова, термін використання – 5 років)

ВНЗ	НФаУ		Сер.%	
	2014	2015	2014	2015
Підр.	2	9	2	9
Пос.	3	14	3	14

З метою покращення забезпечення студентів сучасною навчальною книгою вищі навчальні заклади МОЗ України (далі – ВНЗ МОЗ України) вживали заходів для залучення коштів на видання та закупівлю навчально-методичної літератури. Як свідчать показники, зазначені у таблицях 13, 14 та 15, найбільше коштів на закупівлю навчальної літератури спрямовано у: Запорізькому державному медичному університеті (2 692 704,00 грн); ДЗ “Дніпропетровська медична академія МОЗ України” (1 215 540,00 грн); Вінницькому національному медичному університеті імені М. І. Пирогова (956 828,00 грн). При цьому із розрахунку на одного студента найбільші показники щодо коштів, виділених на закупівлю навчальних книг, виданих українською мовою, у: ДЗ “Дніпропетровська медична академія МОЗ України” (162,56 грн); ДВНЗ “Тернопільський державний медичний університет імені І. Я. Горбачевського МОЗ України” (147,45 грн); ВДНЗ “Буковинський державний медичний університет” (136,00 грн); російською – у ДЗ “Дніпропетровська медична академія МОЗ України” (524,59 грн); Запорізькому державному медичному університеті (280,64 грн); Харківському національному медичному університеті (153,91 грн); іноземною – у Запорізькому державному медичному університеті (1 951,94 грн); ДЗ “Дніпропетровська медична академія МОЗ України” (298,50 грн); ВДНЗ України “Українська медична стоматологічна академія” (119,39 грн).

Найбільше коштів на видання навчальної літератури у 2015 р. спрямовано у: ДВНЗ “Тернопільський державний медичний університет імені І. Я. Горбачевського МОЗ України” (1 214 063,10 грн., з них 88,6 % – українською мовою); Національному фармацевтичному університеті (772 213,00 грн з них 67,3 % – українською мовою); Запорізькому державному медичному університеті (436 000,00 грн, з них 87,0 % – українською мовою).

При цьому у всіх ВНЗ МОЗ України переважна кількість навчально-методичної літератури була видана українською мовою.

Підсумки моніторингу навчально-методичної діяльності вищих медичних та фармацевтичних навчальних закладів і закладів післядипломної освіти, підпорядкованих МОЗ України, проведеного на виконання наказу МОЗ України від 24.10.2012 р. № 834 “Про навчально-методичну діяльність вищих медичних та фармацевтичних навчальних закладів I–IV рівнів акредитації” та відповідно до Графіка моніторингу навчально-методичної діяльності вищих медичних та фармацевтичних навчальних закладів та закладів післядипломної освіти, підпорядкованих МОЗ України, на 2016 р., затвердженого міністром охорони здоров’я О. Квіташвілі 14.01.2016 р., свідчать про те, що у ВНЗ МОЗ України здійснювалась закупівля навчально-методичної літератури з питань військово-медичної тематики (лист ЦМК від 09.06.2015 р. № 23-01-9/246) [1].

Таблиця 13. Дані про кошти, спрямовані ВНЗ МОЗ України на закупівлю навчальної літератури протягом 2011–2015 рр. (грн)

Назва ВНЗ	2011 р.	2012 р.	2013 р.	2014 р.	2015 р.
БДМУ	177 428,00	232 405,00	215 127,40	439 438,50	640 930,00
ВНМУ	489 553,80	750 741,80	653 140,00	682 064,00	956 828,00
ДМА	286 058,00	241 750,00	755 970,00	824 200,00	1 215 540,00
ЗДМУ	287 283,00	268 480,00	426 890,00	293 600,00	2 692 704,00
ІФНМУ	111 162,50	223 787,01	361 029,73	297 417,17	685 386, 13
ЛНМУ	295 145,00	602 818,00	351 555,00	458 550,00	539 476,27
НМУ	1 988 931,0	2 804 047,00	не надано	331 260,00	738 375,00
НФУ	924 504,00	33 618,00	686 851,00	300 611,00	566 688,85
ОНМУ	327 044,25	252 267,00	198 500,00	392 327,00	140 077,00
ТДМУ	196 860,00	203 329,00	57 742,00	193 510,00	503 178,90
УМСА	250 565,00	349 444,00	343 189,00	479 520,00	278 170,00
ХНМУ	399 270,00	615 165,00	768 166,00	277 580,00	794 653,50

Таблиця 14. Кошти на закупівлю навчальної літератури (на одного студента)
у 2012 – 2015 рр. (грн)

ВНЗ	Українською				Російською				Іноземною			
	2012	2013	2014	2015	2012	2013	2014	2015	2012	2013	2014	2015
БДМУ	41,86	46,00	89,80	136,00	–	–	–	–	108,55	55,00	83,60	52,00
ВНМУ	80,80	100,95	75,80	107,30	22,60	45,45	75,41	105,80	11,00	54,01	98,65	70,00
ДМА	35,39	159,00	168,28	162,56	63,76	169,16	149,38	524,59	260,28	70,98	86,31	298,50
ЗДМУ	41,60	71,50	39,40	90,52	28,20	171,4	86,90	280,64	37,90	54,66	58,60	1951,94
ІФНМУ	39,01	64,26	51,35	52,10	14,98	155,51	53,11	69,53	63,27	56,87	49,71	25,83
ЛНМУ	122,50	68,50	88,00	112,49	660,00	87,00	18,00	–	130,60	100,87	82,00	36,53
НМУ	208,09	не нада- но	12,66	31,97	473,82	не нада- но	137,49	17,11	802,63	не нада- но	120,48	18,09
НФУ	4,38	61,85	34,46	53,35	0,58	27,02	23,41	89,80	–	309,85	10,81	69,91
ОНМУ	50,30	45,10	58,00	4,40	31,90	–	110,00	147,00	67,20	–	20,00	–
ТДМУ	50,24	13,16	53,44	147,45	185,90	32,82	105,00	12,62	57,40	18,70	19,48	16,09
УМСА	81,70	79,70	84,07	57,13	97,76	61,03	266,65	48,53	290,41	190,38	74,53	119,39
ХНМУ	51,25	143,64	29,39	121,53	222,70	70,05	72,78	153,91	157,43	98,47	38,59	54,67

Таблиця 15. Дані про кошти, спрямовані ВНЗ МОЗ України на видання навчальної літератури у 2013 – 2015 рр.

Назва ВНЗ	2013 р.	2014 р.				2015 р.			
	Загальна сума (грн)	Загальна сума (грн)	Укр. мо- вою (%)	Рос. мо- вою (%)	Іноз. мовою (%)	Загальна сума (грн)	Укр. мовою (%)	Рос. мо- вою (%)	Іноз. мовою (%)
БДМУ	25 000,00	22 775,00	17,6	–	82,4	12 790,00	90,0	–	10,0
ВНМУ	96 535,14	85 142,00	77,0	7,7	15,3	74 508,00	68,2	18,2	13,6
ДМА	–	–	–	–	–	–	–	–	–
ЗДМУ	296 902,00	392 150,00	70,0	27,0	3,0	436 000,00	87,0	10,0	3,0
ІФНМУ	70 534,80	387 726,13	72,0	4,0	24,0	257 597,00	90,0	1,0	9,0
ЛНМУ	151 166,00	174 680,00	58,7	–	41,3	115 227,28	72,9	–	27,2
НМУ	не надано	331 260,00	25,0	27,0	47,0	–	–	–	–
НФУ	579 021,00	202 222,00	87,2	10,0	2,8	772 213,00	67,3	28,1	4,6
ОНМУ	263 940,17	272 848,17	72,4	27,6	–	234 549,70	73,1	26,9	–
ТДМУ	434 003,00	519 697,29	94,8	–	5,3	1 214 063,1	88,6	4,4	7,0
УМСА	100 300,00	145 700,00	85,0	10,0	5,0	170 300,00	86,0	8,9	5,1
ХНМУ	91 197,00	56 458,30	37,5	50,5	12,0	45 866,40	54,3	34,1	11,6
ДНМУ	249 346,00					58 314,00	–	100,0	–

Відповідно до підготовленого з урахуванням пропозицій ВНЗ МОЗ України та затвердженого ЦМК 29.01.2016 р. Оперативного плану видання навчальної та навчально-методичної літератури для студентів вищих навчальних закладів та закладів післядипломної освіти, підпорядкованих МОЗ України, на 2016 р., найбільша кількість під-

ручників запланована до видання у Національному медичному університеті імені О. О. Богомольця (27), Національному фармацевтичному університеті та ДВНЗ “Тернопільський державний медичний університет імені І. Я. Горбачевського МОЗ України” (13 та 12) (табл. 16).

Таблиця 16. Оперативний план видання навчальної та навчально-методичної літератури для студентів вищих навчальних закладів та закладів післядипломної освіти, підпорядкованих МОЗ України, на 2016 р.

Назва ВНЗ	Кількість запланованих до видання підручників			
	загальна		з них за бюджетні кошти	
	2015	2016	2015	2016
БДМУ		3		
ВНМУ	1	3		1
ДМА		5		
ЗДМУ	4	5	1	
ІФНМУ	1	2	1	
ЛНМУ	9	7		3
НМУ	50	27	50	
НФУ	9	13		
ОНМУ		2		
ТДМУ	2	12		
УМСА		5		
ХНМУ	5	3	5	2
НМАПО	6	5		1
ХМАПО	2	6	1	
ЗМАПО	3	1		
ДНМУ		1		1
ЛДМУ		1		1
Всього:	92	101	58	9

Електронна інформатизація в медичній освіті вимагає широкого застосування у навчальному процесі електронних освітніх ресурсів. Як свідчить інформація, надана ВНЗ МОЗ України на запит ЦМК (табл. 17), станом на 01.09.2015 р., найбільша кількість електронних видань використовується у навчальному процесі: Одеського національного медичного університету (1790), Запорізького державного медичного університету (1732) та ВДНЗ України “Українська медична стоматологічна академія” (828); при цьому найбільша кількість видань, авторами яких є фахівці навчальних закладів, у: Запорізькому державному медичному університеті (1662); ВДНЗ України “Українська медична стоматологічна академія” (718); Харківському національному медичному університеті (633).

З метою забезпечення організації підготовки електронних видань фахівцями ВНЗ МОЗ України, авторським колективом за участі фахівців МОЗ України, ЦМК, Донецького національного медичного університету імені М. Горького, Національної медичної академії післядипломної освіти імені П. Л. Шупика, Запорізького державного медич-

ного університету, ДВНЗ “Тернопільський державний медичний університет імені І. Я. Горбачевського МОЗ України” підготовлені методичні рекомендації “Підготовка електронних видань, дидактичних демонстраційних матеріалів, електронних навчальних посібників та підручників у вищих медичних навчальних закладах”, які затверджені МОЗ України 17.09.2015 р. та надіслані до ВНЗ МОЗ України для впровадження з листом від 18.09.2015 р. № 23-01-9/443[5], а також методичні рекомендації “Підготовка електронних навчальних матеріалів (електронних підручників та навчальних посібників) до видання”, розроблені фахівцями Національної медичної академії післядипломної освіти імені П. Л. Шупика спільно з МОЗ України та ЦМК (лист МОЗ України від 27.10.2015 р. № 08.01-47/34048) [6].

Однак на теперішній час активність авторських колективів ВНЗ МОЗ України щодо створення електронних засобів методичного забезпечення процесу навчання є мінімальною. Сподіваємось на те, що у ВНЗ МОЗ України будуть створені належні умови та вжито заходів для активізації діяль-

ності науково-педагогічних фахівців з підготовки навчально-методичної літератури, зокрема шляхом

запровадження рейтингу науково-педагогічних працівників та рейтингу кафедр.

Таблиця 17. Кількість електронних видань, які надійшли до фондів бібліотек ВНЗ протягом 2011 – 2015 рр. (станом на 01.09.2015 р.)

ВНЗ	Кількість електронних видань	З них:							
		з грифами МОН, МОЗ України, ЦМК		кількість видань, авторами яких є фахівці навч. закладу	кількість видань, які надійшли з дозволу авторів	кількість видань, які отримано з вільних джерел	укр.	рос.	іншими мовами
		підручники	посібники						
БДМУ	9	2	5	4	4	5	8	–	1
ВНМУ	69	–	–	–	6	63	22	47	–
ДМА	87	74	13	66	66	21	86	1	–
ЗДМУ	1732	49	339	1662	1732	–	1309	136	285
ІФНМУ	59	22	34	19	6	25	46	8	2
ЛНМУ	7	2	5	3	5	2	4	2	1
НМУ	79	39	23	1	78	–	21	47	11
НФУ	296	21	92	294	294	2	149	81	66
ОНМУ	1790	176	197	57	5	1730	387	832	571
ТДМУ	512	–	512	512	–	–	302	111	99
УМСА	828	4	46	718	754	74	327	277	224
ХНМУ	675	18	64	633	42	–	325	238	112
Всього:	6143	407	1330	3969	2992	1922	2986	1780	1372

Для покращення стану забезпечення здобувачів вищої освіти сучасною навчальною книгою Державні установи “Центральний методичний кабінет з вищої медичної освіти МОЗ України” та “Центральний методичний кабінет з підготовки молодших спеціалістів МОЗ України” відповідно до наказу МОЗ України від 19.01.2015 р. № 20 “Про організацію підготовки навчальної та навчально-методичної літератури” [3] протягом 2015 та I кварталу 2016 рр. організували проведення експертизи навчальної літератури, навчально-методичних матеріалів та інших засобів навчання у вищих навчальних закладах та закладах післядипломної освіти МОЗ України для забезпечення розгляду рукописів книг Комісією для організації підготовки навчальної та навчально-методичної літератури для осіб, які навчаються у вищих медичних (фармацевтичному) навчальних закладах та закладах післядипломної освіти МОЗ України, й отримання рекомендацій МОЗ України щодо їх видання.

Слід зауважити, що кількість виданих підручників, які отримали відповідні грифи МОН та МОЗ

України, включено до показників Галузевого рейтингу діяльності вищих навчальних закладів та закладів післядипломної освіти, який проводиться на виконання наказу МОЗ України від 22.11.2013 р. № 1000 “Про рейтинг оцінювання діяльності вищих навчальних закладів IV рівня акредитації та закладів післядипломної освіти МОЗ України”. Окрім того, наявність виданого підручника чи навчального посібника, що рекомендований МОН України, іншим центральним органом виконавчої влади, аналізується для визначення рівня наукової та професійної активності науково-педагогічного працівника відповідно до Ліцензійних умов, затверджених Постановою Кабінету Міністрів України від 30.12.2015 р. № 1187.

Найбільшу кількість рукописів, які отримали у 2015 р. рекомендації МОЗ України щодо їх видання, підготовлені авторськими колективами за участі фахівців: ВДНЗ України “Українська медична стоматологічна академія” (33); ВДНЗ “Буковинський державний медичний університет” (23), Запорізького державного медичного університету (16) (табл. 18).

Таблиця 18. Кількість рукописів, які отримали у 2015 р. рекомендації МОЗ України щодо їх видання

ВНЗ	БДМУ	ВНМУ	ДМА	ЗДМУ	ІФНМУ	ЛНМУ	НМУ	НФаУ	ОНМУ	ТДМУ
Кількість підручників	2	1		1					1	1
Кількість посібників	21	2	10	15	4	2	12	2	3	4
Всього:	23	3	10	16	4	2	12	2	4	5

ВНЗ	УМСА	ХНМУ	ЗМАПО	ХМАПО	НМАПО	Інші ВНЗ
Кількість підручників	1			1	1	4
Кількість посібників	32		2	2	13	7
Всього:	33	–	2	3	14	11

Висновки 1. Упродовж 2015 р. до Державної установи “Центральний методичний кабінет з вищої медичної освіти МОЗ України” на експертизу надійшло 158 рукописів, з них 144 книги отримали від МОЗ України дозволи на видання.

Список літератури

1. Про вищу освіту : Закон України від 01.07.2014 р. № 1556-VII.
2. Ліцензійні умови провадження освітньої діяльності закладів освіти : Постанова Кабінету Міністрів України від 30.12.2015 р. № 1187.
3. Про організацію підготовки навчальної та навчально-методичної літератури : наказ МОЗ України від 19.01.2015 р. № 20.
4. План заходів МОЗ України для організації навчального процесу у вищих медичних та фармацевтичних навчальних закладах та закладах післядипломної освіти, підпорядкованих МОЗ України, в умовах режимів підвищеної готовності та надзвичайної ситуації : лист МОЗ України від 10.03.2015 р. № 08.01-47/7130.
5. Підготовка електронних видань, дидактичних демонстраційних матеріалів, електронних навчальних посібників та підручників у вищих медичних навчальних закладах : методичні рекомендації, затверджені МОЗ України 17.09.2015 р.
6. Підготовка електронних навчальних матеріалів (електронних підручників та навчальних посібників) до видання : методичні рекомендації лист МОЗ України від 27.10.2015 р. № 08.01-47/34048.
7. Порядок висування Міністерством освіти і науки України підручників на здобуття Державної премії в галузі науки і техніки : рішення колегії Міністерства освіти і науки України від 26.06.2014 р. № 4/6-19.

2. Належне забезпечення студентів навчальною літературою, у тому числі електронними виданнями, є важливою та невід’ємною складовою забезпечення якості освітньої діяльності на виконання статті 16 розділу V Закону України “Про вищу освіту”.

8. Особливості підготовки навчальної літератури в сучасних умовах / О. П. Волосовець, Ю. С. П’ятницький, Л. В. Соколова [та ін.] // Реалізація Закону України “Про вищу освіту” у вищій медичній та фармацевтичній освіті України : матеріали Всеукр. навч.-наук. конф. з міжнар. участю, присвяченої пам’яті ректора, чл.-кор. НАМН України, проф. Леоніда Якимовича Ковальчука. – Тернопіль : ТДМУ, 2015. – С. 12–18.

9. Динаміка забезпечення студентів навчальною літературою в сучасних умовах / О. П. Волосовець, Ю. С. П’ятницький, Л. В. Соколова [та ін.] // Досягнення і перспективи впровадження кредитно-модульної системи організації навчального процесу у вищих медичних (фармацевтичному) навчальних закладах України : матеріали Всеукр. навч.-наук. конф. з міжнар. участю. – Тернопіль : ТДМУ, 2014. – С. 435–441.

10. Національний підручник – важлива складова організації підготовки фахівців у вищих медичних та фармацевтичних навчальних закладах / М. С. Осійчук, О. П. Волосовець, І. С. Вітенко [та ін.] // Кредитно-модульна система організації навчального процесу у вищих медичних (фармацевтичному) навчальних закладах України на новому етапі : матеріали Х ювілейної Всеукр. навч.-наук. конф. з міжнар. участю. – Тернопіль : ТДМУ, 2013. – С. 29–34.

Отримано 06.04.16